

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת וישלח

ותוּכַל

"וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱ-לֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוּכַל" (בראשית לב, כט).

חיי יעקב אבינו נראים כחיים של בריחה.

אחרי שקיבל מאביו את הברכה נאלץ יעקב לברוח מפני עשו והגיע לבית לבן – אך לא מצא שם את מנוחתו. מפיו של הזאב הוא ברח היישר לגוב האריות. אצל לבן הוא מנוצל עד תום, עד שמגיעה העת לברוח גם משם – בחזרה לעבר ארץ ישראל.

גם דרכו אל הארץ איננה סוגה בשושנים. עשו אחיו הולך לקראתו עם צבא של ארבע מאות איש, ויעקב נדרש להשתמש בתחבולות מתחבולות שונות כדי למנוע עימות פנים אל פנים עם אחיו. בסוף ימיו יברח יעקב שוב מארץ ישראל בשל הרעב שיפקוד אותה – ויסיים את חייו בגלות.

ואולם חיי הבריחה אינם מעידים כלל וכלל על מהותו של יעקב. בפרשתנו מסופר על יעקב אבינו הנאבק במשך לילה שלם – "וַיִּגָּדֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר" (שם כה) – עד שבבוקר מודה יריבו בניצחונו של יעקב ומתחנן אליו: "שְׁלַחְנִי".

בסיפור זה אנו נחשפים ליעקב אחר, יעקב שנלחם בעוז ובגבורה, יעקב שבזכות גבורתו מקבל את הברכה "לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ" – שמך לא יאפיין עוד את האיש הנדרש לתחבולות כדי לשרוד בעולם, "כִּי אִם יִשְׂרָאֵל" יהיה שמך, שם הנגזר משורש יש"ר, שם המבטא ישרות. שם זה יינתן לך "כִּי שְׁרִיתָ" – כי נלחמת והוכחת את שררתך בגלוי, "וְתוּכַל" – וניצחת.

יעקב הוא האב שמכין את עמו לגלות, ובד בבד הוא גם האב שיודע להילחם כשהמציאות דורשת זאת – וכך מכין את עמו לגאולה. ניצחונו של יעקב הוא ניצחון כפול: "כִּי שְׁרִיתָ עִם אֱ-לֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים". הוא מנצח את תוקפיו – בדמות "אֲנָשִׁים", ולמעלה מזו הוא מנצח את עצמו ומצליח לצאת מההגדרה שלו שנקבעה על ידי א-להים.

"וְתוּכַל" – נאמר ליעקב, הצלחת להתעלות מעל למגבלות הטבעיות, להתגבר על הגדרתך כיושב אוהלים ולהיפך למנצח בשדה הקרב.

שאל דוד בוצ'קו